

שתי מלכויות

ספר מלכים א פרק יא

(מג) וישכב שלמה עם אבתיו ויקבר בעיר דוד אביו וימלך רחבעם בנו תחתיו:

ספר מלכים א פרק יב

(א) וילך רחבעם שכם כי שכם בא כל ישראל להמליך אתו:

(ב) ויהי כשמע ירבעם בן נבט והוא עודנו במצרים

אשר ברח מפני המלך שלמה וישב ירבעם במצרים:

(ג) וישלחו ויקראו לו ויבא ירבעם וכל קהל ישראל וידברו אל רחבעם לאמר:

(ד) אבין הקשה את עלנו

ואתה עתה הקל מעבדת אבין הקשה ומעלו הכבד אשר נתן עלינו ונעבדך:

(יג) ויען המלך את העם קשה ויעזב את עצת הזקנים אשר יעצוהו:

(יד) וידבר אליהם כעצת הילדים לאמר

אבי הכביד את עלכם ואני אסיף על עלכם

אבי יסר אתכם בשוטים ואני איסר אתכם בעקרבים:

(טו) ולא שמע המלך אל העם כי היתה סבה מעם ירוד

למען הקים את דברו אשר דבר ירוד ביד אחיה השילני אל ירבעם בן נבט:

(טז) וירא כל ישראל כי לא שמע המלך אליהם וישבו העם את המלך דבר לאמר

מה לנו חלק בדוד ולא נחלה בבן ישי

לאהליך ישראל עתה ראה ביתך דוד

וילך ישראל לאהליו:

(יז) ובני ישראל הישבים בערי יהודה וימלך עליהם רחבעם: אחרי

(יח) וישלח המלך רחבעם את אדרם אשר על המס

וירגמו כל ישראל בו אבן וימת

והמלך רחבעם התאמץ לעלות במרכבה לנוס ירושלים:

(יט) ויפגעו ישראל בבית דוד עד היום הזה:

(כה) ויבן ירבעם את שכם בהר אפרים וישב בה ויצא משם ויבן את פנואל:

(כו) ויאמר ירבעם בלבו עתה תשוב הממלכה לבית דוד:

- (כז) אם יעלה העם הזה לעשות זבחים בבית ידוד בירושלם
ושב לב העם הזה אל אדניהם אל רחבעם מלך יהודה
והרגני ושבו אל רחבעם מלך יהודה:
(כח) ויועץ המלך ויעש שני עגלי זהב ויאמר אלהם
רב לכם מעלות ירושלם הנה אלקיך ישראל אשר העלת מארץ מצרים:
(כט) וישם את האחד בבית אל ואת האחד נתן בדן:
(ל) ויהי הדבר הזה לחטאת וילכו העם לפני האחד עד דן:

ספר מלכים א פרק טז

- (כט) ואחאב בן עמרי מלך על ישראל בשנת שלשים ושמנה שנה לאסא מלך יהודה
וימלך אחאב בן עמרי על ישראל בשמרון עשרים ושתים שנה:
(ל) ויעש אחאב בן עמרי הרע בעיני ידוד מכל אשר לפניו:
(לא) ויהי הנקל לכתו בחטאות ירבעם בן נבט ויקח אשה את איזבל בת אתבעל מלך
צידנים וילך ויעבד את הבעל וישתחו לו:
(לב) ויקם מזבח לבעל בית הבעל אשר בנה בשמרון:
(לג) ויעש אחאב את האשרה ויוסף אחאב לעשות להכעיס את ידוד אלקי ישראל מכל
מלכי ישראל אשר היו לפניו:
(לד) בימיו בנה חיאל בית האלי את ריחה באבירם בכרו יסדה וכשגוב צעירו הציב
דלתיה כדבר ידוד אשר דבר ביד יהושע בן נון:

כח. כח. כח. כח.

אנשים חשובים

שלמה, רחבעם, ירבעם בן נבט, אחאב בן עמרם, איזבל בת אתבעל, חיאל הבית אלי.
 (Handwritten notes: שלמה - מלך ישראל, רחבעם - מלך ישראל, ירבעם בן נבט - מלך ישראל, אחאב בן עמרם - מלך ישראל, איזבל בת אתבעל - מלך ישראל, חיאל הבית אלי - מלך ישראל)

מקומות חשובים

שכם, שומרון, יריחו.
 (Handwritten notes: שכם - מקום קדוש, שומרון - מלכות ישראל, יריחו - עיר מוצקת)

מושגים

מלכות יהודה, מלכות ישראל, פשיעה, מס, עגלי זהב, בעל, אשרה, קללת יהושע בן נון.
 (Handwritten notes: מלכות יהודה - מלכות ישראל, פשיעה - עבירה, מס - תשלום, עגלי זהב - פסילים, בעל, אשרה - אלהים זרים, קללת יהושע בן נון - קללה)

שאלות סכום

1. איזה שינוי גדול היה בממשלת עם ישראל בזמנו של רחבעם המלך?

מחוקר המלוכה - ירבעם ושלמה

2. מפני מה פחד ירבעם בן נבט? מה עשה כדי שזה לא יקרה?

הוא פחד שירבעם יבנה עגלי זהב ויפיל את המלוכה ויבנה את ביתו

הוא בנה עגלי זהב (בן בית אלה)

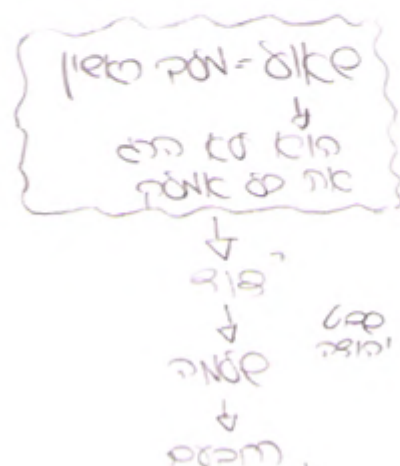
3. מסופר שאחאב היה רע מכל המלכים שהיו לפניו. איזה סוג עוונות עשה?

אחאב התחנן עם אלה ובעל אשוריה בנה

4. חיאל בנה את יריחו. מה ניתן ללמוד מכאן על המצב הדתי של מלכות ישראל?

אולי המצב היה רע ונאמן כי חיאל בנה את ביתו לאלה זרים ויריחו שנתנו

אולי המצב היה רע ונאמן כי חיאל בנה את ביתו לאלה זרים

- (כד) וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְדוּד לֹא סָר מִחַטָּאוֹת יַרְבְּעַם בֶּן נֶבֶט אֲשֶׁר הִחֲטִיֵּא אֶת יִשְׂרָאֵל:
- (כה) וַיִּקְשֹׁר עָלָיו פֶּקַח בֶּן רַמְלִיָּהוּ שְׁלִישׁוֹ וַיִּכְהוּ בְשִׁמְרוֹן בְּאַרְמוֹן בַּיִת מֶלֶךְ אֱלֹהֵי הַמֶּלֶךְ (המלך) אֶת אֲרֻגָּב וְאֶת הָאֲרִיָּה וְעָמּוֹ חֲמָשִׁים אִישׁ מִבְּנֵי גִלְעָדִים וַיִּמִּיתֵהוּ וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו:
- (כו) וַיִּתֵּר דְּבָרֵי פִקְחִיָּה וְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה הֵנָּם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל:
- (כז) בְּשָׁנַת חֲמָשִׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה לַעֲזַרְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה מֶלֶךְ פֶּקַח בֶּן רַמְלִיָּהוּ עַל יִשְׂרָאֵל בְּשִׁמְרוֹן עֲשָׂרִים שָׁנָה:
- (כח) וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְדוּד לֹא סָר מִן חַטָּאוֹת יַרְבְּעַם בֶּן נֶבֶט אֲשֶׁר הִחֲטִיֵּא אֶת יִשְׂרָאֵל:
- (כט) בַּיָּמִי פֶקַח מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בָּא תִּגְלַת פְּלֹאֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיִּקַּח אֶת עֵינֹן וְאֶת אֲבֵל בַּיִת מַעֲכָה וְאֶת יְנוּחַ וְאֶת קִדְשׁ וְאֶת חֲצוֹר וְאֶת הַגִּלְעָד וְאֶת הַגְּלִילָה כָּל אֶרֶץ נַפְתָּלִי וַיְגַלֵּם אֲשׁוּרָה:
- (ל) וַיִּקְשֹׁר קֶשֶׁר הוֹשַׁע בֶּן אֱלֹהֵי עַל פֶּקַח בֶּן רַמְלִיָּהוּ וַיִּכְהוּ וַיִּמִּיתֵהוּ וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו בְּשָׁנַת עֲשָׂרִים לַיּוֹתֵם בֶּן עֲזַיָּה:
- (לא) וַיִּתֵּר דְּבָרֵי פֶקַח וְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה הֵנָּם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל:

הכנה

שאלות

בפרק שלנו, מוזכרים הרבה מלכי ישראל.

1. על ידי קריאת הפרק, נא למלא את הטבלה:

שם המלך	פסוקים	איך הגיע למלכות	מספר שנים שמלך	מעשה(ים) חשוב(ים)
לכריה	ד'	היה הנעלם הקודם	27 שנה	
אד	ו'	"	1 שנה	
אחז	יב'	"	2 שנה	
אחזיה	לג'	הוא נסב	1 שנה	
אחז	לד'	"	1 שנה	
אחז	טז'	"	1 שנה	

2. האם היתה יציבות במלכות ישראל?

3. מה הן התוצאות של מצב זה?
הם היו קטנות מאוד

pg. 46

מילים קשות

ויקשר - זמם, עשה תכנית במרמה נגד המלך.

ירח ימים - חודש ימים, שלושים יום

ההרותיה - בטני נשים מעוברות של העיר

בקע - כרת, פתח על ידי דקירה (stabbing) עם חרב או חנית

גלות ישראל

ספר מלכים ב פרק יז

(א) בשנת שתים עשרה לאחז מלך יהודה מלך הושע בן אלה בשמרון על ישראל תשע שנים:

(ב) ויעש הרע בעיני ידוד רק לא כמלכי ישראל אשר היו לפניו:

(ג) עליו עלה שלמנאסר מלך אשור ויהי לו הושע עבד וישב לו מנחה:

(ד) וימצא מלך אשור בהושע קשר - וישב לו מנחה

אשר שלח מלאכים אל סוא מלך מצרים

ולא העלה מנחה למלך אשור כשנה בשנה

ויעצרהו מלך אשור ויאסרהו בית כלא: ^{על ארתו כבית הסוד}

(ה) ויעל מלך אשור בכל הארץ ויעל שמרון ויצר עליה שלש שנים: ^{למלך אשור קם מציה (שש) סל}

(ו) בשנת התשיעית להושע לכד מלך אשור את שמרון ^{עיר המור סל}

ויגל את ישראל אשורה וישב אתם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי: ^{על}

(ז) ויהי כי חטאו בני ישראל לידוד אלקיהם המעלה אתם מארץ מצרים מתחת יד פרעה מלך מצרים וייראו אל הים אחרים: ^{על}

(ח) וילכו בחקות הגוים אשר הוריש ידוד מפני בני ישראל ומלכי ישראל אשר עשו: ^{על}

(ט) ויחפאו בני ישראל דברים אשר לא כן על ידוד אלקיהם ^{על}

ויבנו להם במות בכל עריהם ממגדל נוצרים עד עיר מבצר: ^{על}

(י) ויצבו להם מצבות ואשרים על כל גבעה גבהה ותחת כל עץ רענן:

(יא) ויקטרו שם בכל במות כגוים אשר הגלה ידוד מפניהם ^{על}

ויעשו דברים רעים להכעיס את ידוד:

(יב) ויעבדו הגללים אשר אמר ידוד להם לא תעשו את הדבר הזה: ^{על}

(יג) ויעד ידוד בישראל וביהודה ביד כל נביאי כל חזה לאמר ^{על}

שבנו מדרכיכם הרעים ושמרו מצותי חקותי

ככל התורה אשר צויתי את אבותיכם ואשר שלחתי אליכם ביד עבדי הנביאים:

(יד) ולא שמעו ויקשו את ערפם כערף אבותם אשר לא האמינו בידוד אלקיהם:

(טו) וימאסו את חקיו ואת בריתו אשר כרת את אבותם ואת עדותיו אשר העיד בם

ויילכו אחרי ההבל ויהבלו

ואחרי הגוים אשר סביבתם אשר צוה ידוד אתם לבלתי עשות כהם:

(טז) וַיַּעֲבֹדוּ אֶת כָּל מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם מִסֵּכָה שְׁנֵי עָגָלִים וַיַּעֲשׂוּ אֲשִׁירָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם וַיַּעֲבֹדוּ אֶת הַבַּעַל:
(יז) וַיַּעֲבִירוּ אֶת בְּנֵיהֶם וְאֶת בְּנוֹתֵיהֶם בְּאֵשׁ - יְהוָה יִסְרֶם אֶת יִשְׂרָאֵל וַיִּקְסְמוּ קִסְמִים וַיִּנְחָשׁוּ וַיִּתְמַכְרוּ לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ:
(יח) וַיִּתְאַנֶּף יְהוָה מְאֹד בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּסְרֶם מֵעַל פָּנָיו לֹא נִשְׁאַר רֶק שִׁבְט יְהוּדָה לְבַדּוֹ:

(יט) גַּם יְהוּדָה לֹא שָׁמַר אֶת מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיֵּלְכוּ בַחֲקוֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָשׂוּ:

הכנה

שאלות

1. ממבט (perspective) פוליטי, האירוע (event) המרכזי בפרקנו הוא תוצאה מהמצב שראינו במלכים ב בפרק טו. כיצד? (פסוקים א-ו)
2. ממבט דתי, מה הגורם לאירוע המרכזי? (ז-יח)
3. מה המצב במלכות יהודה בעת ההיא? (יט)

מילים קשות

ויעד ב... – הזהיר

אנשים חשובים

הושע בן אלה, שלמנאסר, סוא מלך מצרים, מלך אשור, כותים, גרי אריות, כהן.

אנש ארון של
שלמנאסר - מלך
מצרים

מקומות חשובים

אשור, חלח חבור נהר גוזן וערי מדי.

אשור
חלח

מושגים

722 לפה"ס, גלות, גללים, הבל, גלות.

722 לפה"ס
גלות
גללים
הבל
גלות
exile
exile
מדי
מדי
מדי

שאלות סכום

1. מה היה סופה של מלכות ישראל?

722 לפה"ס

2. נא לכתוב את החטאות שעשו ישראל שזכרו בפרקנו?

highlighted - pg. 9

3. מה היה המצב במלכות יהודה?

אחז וחזקיהו

ספר מלכים פרק טז

- (א) בשנת שבע עשרה שנה לפקח בן רמליהו מלך אחז בן יותם מלך יהודה:
- (ב) בן עשרים שנה אחז במלכו ושש עשרה שנה מלך בירושלם ולא עשה הישר בעיני ידוד אלקיו כדוד אביו:
- (ג) וילך בדרך מלכי ישראל
- וגם את בנו העביר באש כתעבות הגוים אשר הוריש ידוד אתם מפני בני ישראל:
- (ד) ויזבח ויקטר בבמות ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן:

ספר מלכים ב פרק יח

- (א) ויהי בשנת שלש להושע בן אלה מלך ישראל מלך חזקיהו בן אחז מלך יהודה:
- (ב) בן עשרים וחמש שנה היה במלכו ועשרים ותשע שנה מלך בירושלם ושם אמו אבי בת זכריה:
- (ג) ויעש הישר בעיני ידוד ככל אשר עשה דוד אביו:
- (ד) הוא הסיר את הבמות ושבר את המצבת וכתת את האשרה וכתת נחש הנחשת אשר עשה משה

חזקיהו היה חסד ואילו אחזס חני אכזב

אחז עשה תבונה

כי עד הימים ההמה היו בני ישראל מקטרים לו

ויקרא לו נחשתן: - עפ"י נחשת סתם סתמה נחש

- (ה) בידוד אלקי ישראל בטח ואחריו לא היה כמהו בכל מלכי יהודה ואשר היו לפניו:
- (ו) וידיבק בידוד לא סר מאחריו וישמר מצותיו אשר צוה ידוד את משה:
- (ז) והיה ידוד עמו בכל אשר יצא ישכיל וימרד במלך אשור ולא עבדו:
- (ח) הוא הכה את פלשתים עד עזה ואת גבוליה ממגדל נוצרים עד עיר מבצר:

משנה מסכת ראש השנה פרק ג משנה ח

... כיוצא בנכר אתה אומר, (במדבר כא:ח) "עשה לך שרף ושים אתו על גס. והיה כל הנשון ונראה אתו נחי." וכי נחש ממית, או נחש מהיה? אלא, בזמן שישכאל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהן שבשמים, היו מתרפאים, ואם לאו, היו נמוקים.

הכנה

שאלות

1. האם אחז היה מלך צדיק או רשע? (פרק טז פסוקים א-ד) עסז
2. האם חזקיהו היה דומה לאביו? (פרק יח פסוקים א-ח) - כא
3. נא לעיין בפסוקים שברשימה הבאה. מה עשה חזקיהו שלא עשה שום מלך לפניו?

המלך	פסוקים
רחבעם בן שלמה - עז	מלכים א פרק יד פסוקים כב-כד
אבים בן רחבעם - עז	מלכים א פרק טו פסוק ג
אסא בן אבים - עז	מלכים א פרק טו פסוקים יא-יד
יהושפט בן אסא - עז	מלכים א פרק כב פסוקים מג-מד
יהורם בן יהושפט - עז	מלכים ב פרק ח פסוק יח
אחזיהו בן יהורם - עז	מלכים ב פרק ח פסוק כז
יואש בן אחזיהו - עז	מלכים ב פרק יב פסוקים ג-ד
אמציה בן יואש - עז	מלכים ב פרק יד פסוקים ג-ד
עזיהו בן אמציה - עז	מלכים ב פרק טו פסוקים ג-ד
יותם בן עזיהו - עז	מלכים ב פרק טו פסוקים לד-לה
אחז בן יותם - עז	מלכים ב פרק טז פסוקים ב-ג

4. מדוע עשה משה רבינו את הנחש הנחשת (ספר במדבר פרק כא פסוקים ה-ט)? כ"ט י"א ע"א ח"א ע"א
5. לפי חז"ל, מה היה "כחו" של נחש הנחשת? (משנה מסכת מגילה) ע"א א"תו י"ק א"ס ה"ס ח"א ע"א ח"א ע"א
6. בתקופתו של חזקיהו, כיצד השתמשו בנחש הנחשת? (ד) כ"ט י"א ע"א ח"א ע"א

מילים קשות

כתת - שבר וחתך לחתיכות קטנות ודקות

אנשים חשובים

אחז, חזקיהו, דוד.

אחז - מלך יהודה
חזקיהו - מלך יהודה
דוד - מלך ישראל

מושגים

הסרת הבמות, נחש הנחשת, נחשתו, בטחון.

הסרת הבמות - הסרת האלילים
נחש הנחשת - נחש הנחשת
נחשתו - נחשתו
בטחון - בטחון

שאלות סכום

1. כתוב על חזקיהו שהוא הסיר את הבמות, מה שלא כתוב על מלך אחר לפניו. מה זה מראה על סגנון מלכותו?

למרות חזק

2. חזקיהו שבר את נחש הנחשת. מדוע? מה זה מראה על סגנון מלכותו?

כי הוא רצה להפוך את ישראל למדינה חילונית
כי הוא רצה להפוך את ישראל למדינה חילונית

3. בפרק שלנו, חזקיהו הושוה לדוד פעמיים. במה הוא דומה?

יש לו מלכות חזקה

מנשה הרשע

ספר מלכים פרק כא

(א) בן שתיים עשרה שנה מנשה במלכו וחמשים וחמש שנה מלך בירושלם ושם אמו חפצי בה:

(ב) ויעש הרע בעיני ידוד כתועבת הגוים אשר הוריש ידוד מפני בני ישראל:

(ג) וישב ויבן את הבמות אשר אבד חזקיהו אביו ויקם מזבחת לבעל ויעש אשרה כאשר עשה אחאב מלך ישראל וישתחו לכל צבא השמים ויעבד אתם:

(ד) ויבנה מזבחת בבית ידוד אשר אמר ידוד בירושלם אשים את שמי:

(ה) ויבן מזבחות לכל צבא השמים בשתי חצרות בית ידוד:

(ו) והעביר את בנו באש ועונן ונחש ועשה אוב וידענים

הרבה לעשות הרע בעיני ידוד להכעיס:

(ז) וישם את פסל האשרה אשר עשה בבית אשר אמר ידוד אל דוד ואל שלמה בנו בבית הזה ובירושלם אשר בחרתי מכל שבטי ישראל אשים את שמי לעולם:

(ח) ולא אסיף להניד רגל ישראל מן האדמה אשר נתתי לאבותם רק אם ישמרו לעשות ככל אשר צויתים ולכל התורה אשר צוה אתם עבדי משה:

(ט) ולא שמעו

וינתעם מנשה לעשות את הרע מן הגוים אשר השמיד ידוד מפני בני ישראל:

(י) וידבר ידוד ביד עבדיו הנביאים לאמר:

(יא) יען אשר עשה מנשה מלך יהודה התעבות האלה הרע מכל אשר עשו האמרי אשר לפניו ויחטא גם את יהודה בגלוליו:

(יב) לכן כה אמר ידוד אלקי ישראל

הנני מביא רעה על ירושלם ויהודה אשר כל שמעה תצלנה שתי אזניו:

(יג) ונטיתי על ירושלם את קו שמרון ואת משקלת בית אחאב ומחיתי את ירושלם

כאשר ימחה את הצלחת מכה והפך על פניה: ונתתי את שארית נחלתי ונתתים ביד איביהם והיו לבז ולמשסה לכל איביהם:

(טו) יען אשר עשו את הרע בעיני ויהיו מכעסים אתי מן היום אשר יצאו אבותם

ממצרים ועד היום הזה:

(טז) וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאד עד אשר מלא את ירושלים פה לפה לבד
מחטאתו אשר החטיא את יהודה לעשות הרע בעיני ידוד:
(יז) ויתר דברי מנשה וכל אשר עשה וחסאתו אשר חטא הלא הם כתובים על ספר דברי
הימים למלכי יהודה:

(יח) וישכב מנשה עם אביתו ויקבר בגן ביתו בגן עזא וימלך אמון בנו תחתיו:
(יט) בן עשרים ושתים שנה אמון במלכו ושתים שנים מלך בירושלם ושם אמו משלמת
בת חרוץ מן יטבה:

(כ) ויעש הרע בעיני ידוד כאשר עשה מנשה אביו:

(כא) וילך בכל הדרך אשר הלך אביו ויעבד את הגללים אשר עבד אביו וישתחו להם:

(כב) ויעזב את ידוד אלקי אביתו ולא הלך בדרך ידוד:

(כג) ויקשרו עבדי אמון עליו וימיתו את המלך בביתו:

(כד) ויך עם הארץ את כל הקשרים על המלך אמון

וימליכו עם הארץ את יאשיהו בנו תחתיו:

(כה) ויתר דברי אמון אשר עשה הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי יהודה:

(כו) ויקבר אתו בקברתו בגן עזא וימלך יאשיהו בנו תחתיו:

הכנה

שאלות

1. כתבו חמשה דברים שעשה מנשה המראים (that show) על רשעותו? (פסוקים א-ז)
2. מה גזור ה' בגלל מנשה ודורו? (ט-טו)
3. איזה סוג עוון עשה מנשה שלא ראינו עד עכשיו אצל שום מלך אחר? (טז-יז)
4. אמון מלך שנתיים. מדוע לא מלך יותר זמן? (יח-כ)

מילים קשות

הוריש – כבש, לכד, נתן ביד האויב

להניד – לגרום לנדוד (להיות נע ונד), פרישת האדם ממקום קבוע שלו

ויתעם – הוא גרם להם לסור מדרך הישר

יען – משום

תצלנה – לשון ציורי: קול הכאת הענבל בתוך הזוג (בפעמון). כלומר: קול השמועה מן

הרעה אשר יביא ידהים ויזעזע את אזני השומעים אותה. השוה לשמואל א' ג: י"א

קו, משקולת – כלים של בנאים. כלומר: החורבן מתוכנן כבר, ומתכננים בנין חדש,

כאילו

למחות צלחת – מקנח ומדיח (רחיצה) את הצלחת

משיסה – שלל לשודדים

מפה לפה – מקצה עד קצה

עם הארץ – מנהיגים, בעלי בית שהיו להם כח וכסף

יאשיהו

מציאת ספר התורה

ספר מלכים ב פרק כב

(א) בן שמונה שנה יאשיהו במלכו ושלשים ואחת שנה מלך בירושלם ושם אמו ידיה

בת עדה מבצקת:

(ב) ויעש הישר בעיני ידוד וילך בכל דרך דוד אביו ולא סר ימין ושמואל:

(ג) ויהי בשמונה עשרה שנה למלך יאשיהו שלח המלך את שפן בן אצליהו בן משלם הספר בית ידוד לאמר: *send me to the king for money to buy the scroll*

(ד) עלה אל חלקיהו הכהן הגדול ויתם את הכסף המובא בית ידוד אשר אספו שמרי הסף מאת העם:

(ה) ויתנהו על יד עשי המלאכה המפקדים בית ידוד ויתנו אתו לעשי המלאכה אשר בבית ידוד לחזק ביד הבית: *to make the house strong*

(ו) לחרשים ולבנים ולגדרים ולקנות עצים ואבני מחצב לחזק את הבית:

(ז) אך לא יחשב אתם הכסף הנתן על ידם כי באמונה הם עשים: *the workers were trustworthy - they didn't have to look at the receipt to see if they were charging the right amount of money.*

(ח) ויאמר חלקיהו הכהן הגדול על שפן הספר ספר התורה מצאתי בבית ידוד ויתן חלקיהו את הספר אל שפן ויקראהו:

(ט) ויבא שפן אל המלך וישב את המלך דבר ויאמר התיכו עבדיך את הכסף הנמצא בבית ויתנהו על יד עשי המלאכה המפקדים בית ידוד:

(י) ויגד שפן הספר למלך לאמר ספר נתן לי חלקיהו הכהן ויקראהו שפן לפני המלך:

When the scroll was opened the torah, it was opened to a part where it says 'you are sent to...'

took it as a sign - was upset - now they're gonna be cursed.

(יא) ויהי כשמע המלך את דברי ספר התורה ויקרע את בגדיו:

(יב) ויצו המלך את חלקיהו הכהן ואת אחיקם בן שפן ואת עכבור בן מיכיה ואת שפן הספר ואת עשיה עבד המלך לאמר:

(יג) לכו דרשו את ידוד בעדי ובעד העם ובעד כל יהודה על דברי הספר הנמצא הזה כי גדולה חמת ידוד אשר היא נצתה בנו על אשר לא שמעו אבותינו על דברי הספר הזה לעשות ככל הכתוב עלינו:

if someone find it, obviously it was hidden. so either a.) the king before was bad & hid it from 'jd or b.) a good guy from 'jd hid it so the king won't destroy it.

חולצה - or
הנביאה

וְיָאָכָב וְיִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵל wasn't sure if it was a sign so he goes to a נביא.
(יד) וַיֵּלֶךְ חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן וְאַחִיקָם וְעֶכְבֹּר וּשְׁפָן וְעִשָׂיָה אֶל חִלְדָּה הַנְּבִיאָה אֵשֶׁת שָׁלֹם בֶּן תִּקְוָה בֶּן חֲרֹחַס שְׂמֵר הַבְּגָדִים וְהִיא יֹשֶׁבֶת בִּירוּשָׁלַם בְּמִשְׁנֵה וַיְדַבְּרוּ אֵלֶיהָ:

(tell her the following):

- (טו) וַתֹּאמֶר אֵלֶיהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱמָרוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר שָׁלַח אֶתְכֶם אֵלַי:
- (טז) כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי מְבִיא רָעָה אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל יֹשְׁבָיו אֵת כָּל דְּבָרֵי הַסֵּפֶר אֲשֶׁר קָרָא מֶלֶךְ יְהוּדָה:
- (יז) תַּחַת אֲשֶׁר עָזְבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים לְמַעַן הַכְּעִיסֵנִי בְּכֹל מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם וְנֹצְתָה חַמְתִּי בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְלֹא תִכְבָּה:
- (יח) וְאֵל מֶלֶךְ יְהוּדָה הַשְׁלֵחַ אֶתְכֶם לְדָרֹשׁ אֶת יְהוָה כֹּה תֹאמְרוּ אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ:
- (יט) יָעַן רַךְ לִבְבֶךָ וַתִּכְנַע מִפְּנֵי יְהוָה בְּשִׁמְעַךְ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עַל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל יֹשְׁבָיו לְהִיּוֹת לְשִׁמָּה וְלִקְלָלָה וַתִּקְרַע אֶת בְּגָדֶיךָ וַתִּבְכֶּה לְפָנַי וְגַם אָנֹכִי שָׁמַעְתִּי נְאֻם יְהוָה:
- (כ) לָכֵן הִנְנִי אֹסֵפְךָ עַל אֲבֹתֶיךָ וְנֹאסַפְתִּי אֶל קְבֻרָתְךָ בְּשָׁלוֹם וְלֹא תִרְאִינָה עֵינַיִךְ בְּכֹל הָרָעָה אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא עַל הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיֹּשִׁיבוּ אֶת הַמֶּלֶךְ דָּבָר:

לביאכב
חולצה
הנביאה

ספר מלכים ב פרק כג

- (א) וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיֹּאסְפוּ אֵלָיו כָּל זִקְנֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם:
- (ב) וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ בֵּית יְהוָה וְכָל אִישׁ יְהוּדָה וְכָל יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם אֹתוֹ וְהַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים וְכָל הָעָם לְמַקְטֹן וְעַד גָּדוֹל וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵיהֶם אֵת כָּל דְּבָרֵי סֵפֶר הַבְּרִית הַנִּמְצָא בְּבֵית יְהוָה:
- (ג) וַיַּעֲמֵד הַמֶּלֶךְ עַל הָעֲמוּד וַיִּכְרַת אֶת הַבְּרִית לְפָנָיו יְהוָה לְלַכֵּת אַחֵר יְהוָה וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְאֵת עֲדוּתָיו וְאֵת חֻקֹּתָיו בְּכָל לֵב וּבְכָל נֶפֶשׁ לְהַקִּים אֶת דְּבָרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת הַכְּתוּבִים עַל הַסֵּפֶר הַזֶּה וַיַּעֲמֵד כָּל הָעָם בְּבְרִית:

למלכות חולצה:

הוא יבין אישית של מה שהוא יבין כל
הוא יבין של מה שהוא יבין כל
הוא יבין של מה שהוא יבין כל

for
for
for

die peacefully → your eyes wait have to see the bad
הוא יבין של מה שהוא יבין כל

הוא יבין של מה שהוא יבין כל

"וא" כה חלקה ומה שאני ה"

הכנה

שאלות

1. האם יאשיהו היה מלך צדיק או רשע? (פרק כב פסוקים א-ב)
2. מה צוה יאשיהו את שריו ועבדיו לעשות? מדוע? (ג-ז)
3. מה מצאו עובדי המלך בזמן העבודה? (ח-י)
4. מה היתה תגובת (reaction) יאשיהו כששמע על המציאה? מדוע הגיב כך? (יא-יד)
5. מה אומר ה' ליאשיהו? (טו-כ)
6. האם יאשיהו קיבל את גזרת ה'? נא להוכיח מהפסוקים. (פרק כג פסוקים א-ג)

מילים קשות

- ויתם – לעשות את הכסף תמים, נקי מסיגים
- שומרי הסף – שומרי כלי בית המקדש
- לחזק בדק הבית – לתקן את הקלקול שבבית המקדש
- חרשים, גודרים – אומנים שעבדו לתקן בית ה'
- יחשב – לא היו דורשים חשבון
- התיכו – לנקות את כסף
- נצתה – בוערת
- העמוד – מקום מיוחד לעמוד עליו לדבר לקבוצה גדולה

אנשים חשובים

יאשיהו, חלקיהו הכהן, שפן הסופר, אחיקם בן שפן, חלדה הנביאה.

מקומות חשובים

בית ה'.

מושגים

בדק הבית, ספר התורה, תגובת יאשיהו לעונש, קריאת ספר התורה ברבים, ברית.

שאלות סכום

1. מה היה המצב הדתי בארץ ישראל אחרי מלכות מנשה? נא להביא ראיה מפרקנו.

---

2. האם האירוע המרכזי בפרקנו היה מתוכנן (planned)? איך קרה?

---

3. איזה חלק מהתורה קרא שפן באזני יאשיהו? מה היה כתוב בה?

---

4. אל מי שלח יאשיהו אחרי קריאת הספר? מדוע?

---

5. מה היה מסר ה' ליאשיהו?

---

6. מה היתה תגובת יאשיהו למסר ה'? מדוע הגיב ככה?

יאשיהו

טהור הארץ

ספר מלכים ב פרק כג

(ד) ויצו המלך את חלקיהו הכהן הגדול ואת כהני המשנה ואת שמרי הסף להוציא מהיכל ידוד את כל הכלים העשויים לבעל ולאשרה ולכל צבא השמים וישרפם מחוץ לירושלם בשדמות קדרון ונשא את עפרם בית אל:

(ה) והשבית את הכמרים אשר נתנו מלכי יהודה ויקטר בבמות בערי יהודה ומסבי ירושלים ואת המקטרים לבעל לשמש ולירח ולמזלות ולכל צבא השמים:
(ו) ויצא את האשרה מבית ידוד מחוץ לירושלם אל נחל קדרון וישרף אתה בנחל קדרון וידק לעפר וישלך את עפרה על קבר בני העם:

(ז) ויתץ את בתי הקדשים אשר בבית ידוד אשר הנשים ארגות שם בתים לאשרה:
(ח) ויבא את כל הכהנים מערי יהודה ויטמא את הבמות אשר קטרו שמה הכהנים מגבע עד באר שבע ונתץ את במות השערים אשר פתח שער יהושע שר העיר אשר על שמאול איש בשער העיר:

(ט) אך לא יעלו כהני הבמות אל מזבח ידוד בירושלם כי אם אכלו מצות בתוך אחיהם:

(י) ויטמא את התפת אשר בני בן הנם לבלתי להעביר איש את בנו ואת בתו באש למלך: *למה את בני*

(יא) וישבת את הסוסים אשר נתנו מלכי יהודה לשמש מבא בית ידוד אל לשכת נתן מלך הסריס אשר בפרורים ואת מרכבות השמש שרף באש:

(יב) ואת המזבחות אשר על הגג עליית אחז אשר עשו מלכי יהודה ואת המזבחות אשר עשה מנשה בשתי חצרות בית ידוד נתץ המלך וירץ משם והשליך את עפרם אל נחל קדרון:

(יג) ואת הבמות אשר על פני ירושלים אשר מימין להר המשחית אשר בנה שלמה מלך ישראל לעשתרת שקץ צידנים ולכמוש שקץ מואב ולמלכם תועבת בני עמון טמא המלך:

(יד) ושבר את המצבות ויכרת את האשרים וימלא את מקומם עצמות אדם:

(טו) וגם את המזבח אשר בבית אל הבמה אשר עשה זרבעם בן נבט אשר החטיא את ישראל גם את המזבח ההוא ואת הבמה נתץ וישרף את הבמה הדק לעפר ושרף אשרה:

ספר דברי הימים ב פרק לד

- (א) בן שמונה שנים יאשיהו במלכו ושלשים ואחת שנה מלך בירושלם:
(ב) ויעש הישר בעיני ידוד ונלך בדרכי דויד אביו ולא סר ימין ושמאול:
(ג) ובשמונה שנים למלכו והוא עודנו נער החל לדרוש לאלקי דויד אביו ובשתיים עשרה שנה החל לטהר את יהודה וירושלם מן הבמות והאשרים והפסלים והמסכות:
(ד) וינתצו לפניו את מזבחות הבעלים והחמנים אשר למעלה מעליהם גדע והאשרים והפסלים והמסכות שבר והדק ויזרק על פני הקברים הזבחים להם:
(ה) ועצמות כהנים שרף על *מזבחותם* ויטהר את יהודה ואת ירושלם:
(ו) ובערי מנשה ואפרים ושמעון ועד נפתלי *בחרבתיהם* סביב:
(ז) וינתץ את המזבחות ואת האשרים והפסלים כרת להדק וכל החמנים גדע בכל ארץ ישראל וישב לירושלם:
(ח) ובשנת שמונה עשרה למלכו לטהר הארץ והבית שלח את שפן בן אצליהו ואת מעשיהו שר העיר ואת יואח בן יואחז המזביר לחזק את בית ידוד אלקיו:

הכנה

שאלות

1. בפרק הקודם, ראינו שיאשיהו קרע בגדיו וקרא מספר התורה לפני כל העם. מה עשה בפרק זה? (מלכים ב פרק כג) - *הסיר את כלי העבודה מזה*
2. כמה סוגי עבודה זרה אתם יכול למנות שמוזכרים בפרקנו? (ד-טו)
3. יאשיהו לא רק העביר עבודה זרה מערי יהודה, אלא גם בערים אחרות. אילו ערים? (טו-כ)
4. לפי מה שכתוב בספר דברי הימים, מה היו המעשים הטובים שעשה יאשיהו לפני מציאת ספר התורה? האם יש לזה רמז בספר מלכים?

מילים קשות

בשדמות קדרון – בשדות נחל קדרון (נחל מחוץ לחומת ירושלים)

השבית – אבד, הרג

כמרים – כהנים לעבודה זרה

ומסבי ירושלים – מסביב לירושלים

וידק – עשה אותו כעפר דק.

אורגות – weavers

תפת – שלחן מיוחד לעבוד את המולך.

הלז – הזה

שקץ – דבר מתועב. כינוי לעבודה זרה.

אנשים חשובים

יאשיהו, חלקיהו הכהן, שפן הסופר, אחיקם בן שפן, חלדה הנביאה, איש האלקים.

מקומות חשובים

בית ה', בית אל, שומרון.

מושגים

הסרת עבודה זרה מהארץ, ספר דברי הימים.

שאלות סכום

1. כתגובה למציאת ספר התורה במקדש ומה שכתוב בה, יאשיהו קרע בגדיו וקרא מהספר לפני כל העם. מה עוד עשה כחלק מ"תשובה" של העם? מדוע זה חשוב?

הוא קרא את כל ספר התורה בפני כל ישראל וקרע בגדיו וקרא

2. הנביא מאריך לפרט כל עבודה זרה שיאשיהו איבד. מה זה אומר על מצבו הדתי של העם לפני יאשיהו? תן מקרה אחרת בפרק שתומך בתשובתך.

הוא פרט את כל עבודות הזרות שישבו עליו וקרא

3. יאשיהו טימא את כל מיני קברים לא רק ביהודה אלא גם כן בערים שהיו שייכים למלכות ישראל? מדוע?

כן, כי הוא רצה לטהר את כל הארץ ואת כל מיני הקברים

4. כיצד משתמשים ספר דברי הימים להבין מה שכתוב בספר מלכים?

יאשיהו

פסח יאשיהו

ספר מלכים ב פרק כג

(כא) וַיִּצְוּ הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל הָעָם לֵאמֹר עֲשׂוּ פֶסַח לַיהוָה לְיָדוֹד אֱלֹהֵיכֶם כַּכְּתוּב עַל סֵפֶר הַבְּרִית

הַזֶּה:

(כב) כִּי לֹא נַעֲשֶׂה כַּפֶּסַח הַזֶּה מִיָּמֵי הַשְּׂפָטִים אֲשֶׁר שִׁפְטוּ אֶת יִשְׂרָאֵל וְכָל יָמֵי מַלְכֵי

יִשְׂרָאֵל וּמַלְכֵי יְהוּדָה: *unit*

(כג) כִּי אִם בְּשִׁמְנֵה עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמֶלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ נַעֲשֶׂה הַפֶּסַח הַזֶּה לַיהוָה בִּירוּשָׁלַם:

רש"י מלכים ב פרק כג פסוק כב

לא נעשה כפסח הזה - לא נתקבצו רוב עם בכל פסח כמו שנתקבצו בזה.

רד"ק על מלכים ב פרק כג פסוק כב

... ומה שאמר "כי לא נעשה כפסח הזה" שהיו כל ישראל בלב אחד לעבוד את ה'; ... וגם פסח שעשה חזקיהו רבים מישראל שלא היו שם, ולא עוד אלא שהיו מלעיבים ברצים שהיה שולח חזקיהו, ואף אותם שהיו בירושלים רבים היו טמאים ואכלו את הפסח בטומאה:

רלב"ג על מלכים ב פרק כג פסוק כב

... וידמה כי בזאת השנה לבד היה לב כל ישראל לש"י אך אחר זה חטאו בסתר גם בימי יאשיהו ולזה אמר כי בשמנה עשרה שנה למלך יאשיהו נעשה הפסח הזה לה' והנה לזאת הסבה לא שב הש"י מחרון אפו הגדול כמו שספר כי בלי ספק אם היו ישראל שבים לה' בכל נפשם היתה ההשגחה ההיא דבקה בהם וישוב חרון ה' מהם ולזה אמר אך לא שב ה' מחרון אפו הגדול ולזאת הסבה ג"כ מת יאשיהו בעון העם כי הוא חשב שיהיו כל ישראל הולכים אחר מצות הש"י ויהיו ראויים מפני זה שידבקו בהם כל הברכות הכתובות בתורה אשר כתוב בהם וחרב לא תעבור בארצכם אפילו חרב של שלום ובחטא העם מת ונענשו בשטר מהם מי שחיו בצלו בגוים ועליו קוץ ירמיהו כמו שכתוב בספר הקינו' לפי מה שזכר בד"ה ממנו ואמרו רבותינו ז"ל שמה שכתוב שם מזה הוא אמרו רוח אפינו משיח ה' נלכד בשחיתותם וגו' וזה מסכי' למה שאמרנו:

הכנה

שאלות

1. חז"ל אמרו "דברי תורה עניים במקומן ועשירים במקום אחר" (ירושלמי ר"ה ג:ב) מדוע סיפור "פסח יאשיהו" בספר מלכים וספר דברי הימים הוא דוגמא טובה לככל זה?
2. כתוב " כי לא נעשה כפסח הזה..." על הפסח שעשה יאשיהו. במה היה פסח זה שונה מהפסחים שלפני זה ולאחרי זה? ענה לפי רש"י ולפי רד"ק.
3. יאשיהו התחיל צוויי בהכנת הכהנים והלוויים. מדוע? (דה"ב פרק לה פסוקים ב-ו)
4. מה לומד הרלב"ג מהביטוי " כי לא נעשה כפסח הזה..."?

תשובות -

1. חזק את קשר הבית
2. יקום את הארץ
3. קרא את חלקיך שומע
4. קרא את נגרי הצומח שני בני ישראל
5. עשה בית עם בני ישראל
6. את זה העולם (תשובה)
7. עשה קרבן עם

אנשים חשובים

יאשיהו, חלקיהו.

מקומות חשובים

שערי המקדש.

מושגים

קרבן פסח, ברית.

שאלות סכום

1. מה הקשר בין קרבן פסח לכריתת הברית שהיתה בפרק שלפני זה?

1. הריב בני ישראל שבני ישראל באהבה (שנת 20) 3. אחי נחם, מלך ארם
בפסח

2. מדוע ציווה יאשיהו את הכהנים והלויים על הקרבן?

.....

3. מה היה מיוחד בפסח זה? נא להסביר לפי כל המפרשים שלמדנו.

.....
.....
.....

יאשיהו

מיתת יאשיהו

ספר מלכים ב פרק כג

(כד) וגם את האבות ואת הידענים ואת התרפים ואת הגללים ואת כל השקצים אשר נראו בארץ יהודה ובירושלם בער יאשיהו למען הקים את דברי התורה הכתבים על הספר אשר מצא חלקיהו הכהן בית ידוד:

(כה) וכמהו לא היה לפניו מלך אשר שב אל ידוד בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו ככל תורת משה ואחקריו לא קם כמהו:

(כו) אך לא שב ידוד מחרון אפו הגדול אשר חרה אפו ביהודה על כל הכעסים אשר

הכעיסו מנשה: - עבד עבד הוה האמק הכי אכרה ככ עס וס 'הואר כי וס תמו עבדתי הוה עבדתי הוה

(כז) ויאמר ידוד גם את יהודה אסיר מעל פני כאשר הסרתי את ישראל ומאסתי את העיר הזאת אשר בחרתי את ירושלם ואת הבית אשר אמרתי יהיה שמי שם:

(כח) ויתר דברי יאשיהו וכל אשר עשה הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי יהודה:

(כט) בימיו עלה פרעה נכה מלך מצרים על מלך אשור על נהר פרת וילך המלך יאשיהו לקראתו וימיתו במגדו כראתו אתו:

(ל) וירכבהו עבדיו מת ממגדו ויבאהו ירושלם ויקברהו בקברתו

ויקח עם הארץ את הואחזו בן יאשיהו וימשחו אתו וימליכו אתו תחת אביו:

ספר דברי הימים ב פרק לה

(כ) אחריו כל זאת אשר הכין יאשיהו את הבית עלה נכו מלך מצרים להלחם בכרכמיש על פרת ויצא לקראתו יאשיהו:

(כא) וישלח אליו מלאכים לאמר מה לי ולך מלך יהודה לא עליך אתה היום כי אל בית מלחמתי ואלקים אמר לבהלני חדל לך מאלקים אשר עמי ואל ישחיתך:

(כב) ולא הסב יאשיהו פניו ממנו כי להלחם בו התחפש ולא שמע אל דברי נכו מפי אלקים ויבא להלחם בבקעת מגדו:

(כג) וירו הירים למלך יאשיהו ויאמר המלך לעבדיו העבירוני כי החליתי מאד:

(כד) ויעבירהו עבדיו מן המרכבה וירכבהו על רכב המשנה אשר לו ויוליכהו ירושלם וימת ויקבר בקברות אבותיו וכל יהודה וירושלם מתאבלים על יאשיהו:

לְיָקוֹן יִרְמִיָּהוּ

- (כה) וַיִּקְוֶן יִרְמִיָּהוּ עַל יְאֻשִׁיהוּ וַיֹּאמְרוּ כָּל הַשָּׂרִים וְהַשְּׂרוֹת בְּקִינֹתֵיהֶם עַל יְאֻשִׁיהוּ עַד הַיּוֹם וַיִּתְּנוּם לְחֹק עַל יִשְׂרָאֵל וְהֵנָּם כְּתוּבִים עַל הַקִּינֹת:
- (כו) וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יְאֻשִׁיהוּ וַחֲסָדָיו כְּכַתּוּב בְּתוֹרַת יְדוּד:
- (כז) וּדְבָרָיו הַרְאֵשִׁימִים וְהַאֲחֻרָנִים הֵנָּם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה:

מדרש איכה רבה פרשה א פסקה נג

"צדיק הוא ה' כי פיהו מרית" (איכה א:יח). מי אמרו לפסוק זה? יאשיהו אמרה, הכי הוא דכתיב (ד"ה ב' ל"ה) "אחרי כל זאת אשר הכין יאשיהו את הבית עלה נכו להלחם בכרכמיש על פרת בקרקסיון דעל פרת וישלח אליו מלאכים לאמר מה לי ולך מלך יהודה לא עליך אתה היוזם נ אל בית מלחמתי ואלהים אמר לבהלני" מפי הקב"ה אני עולה (שם) "חדל לך מאלהים אשר עמי" זה לשון עבודת כוכבים.

"ולא הסב יאשיהו פניו ... ולא שמע אל דברי נכו מפי אלהים" זה ירמיהו, שאמר ליאשיהו כך מקובלני מישעיה רבי (ישעיה י"ט) "וסכסכתי מצרים במצרים, ולא שמע לו ..."

הכנה

שאלות

- בזמנו של מנשה, ה' גזר להחריב בית המקדש. אחרי כל מה שעשה יאשיהו, האם ה' שינה את דעתו? (מלכים ב פרק כג פסוקים כד-כז)
כי יחזיקה עין עם עמו כי יחזיקה עין עם עמו
- כיצד מת יאשיהו? האם זו מיתה ראויה למלך צדיק כמוהו? (כח-ל)
כי יאשיהו על נון עשרה עשרי קלף סקור
- כיצד פתרו חז"ל את הבעיה על פי מה שכתוב בספר דברי הימים?

ה' יאשיהו: על עמו (ירמיהו)
↓
חז"ל

מילים קשות

- אוב, ידעוני – מין עבודה זרה שבה מדברים עם מתים
- מגזו – שם מקום

*למה יאשיהו על נון עשרה עשרי קלף סקור?
"אשר חסדו יאשיהו חסדו וראוי (desens) קמרה
"וחרב על עמורו בחרב" וכל חסדו על עמו*

אנשים חשובים

יאשיהו, פרעה נכה, יהואחהז, ירמיהו.

חֲסֵה דָרְבַּי / חֲסֵה אֲנִי / חֲסֵה אֲנִי / חֲסֵה אֲנִי

מקומות חשובים

מגידו.

אֲנִי נִהְיֶה אִם
אֲנִי נִהְיֶה נִכְוֵה

מושגים

עונש העם, מיתת יאשיהו.

שאלות סכום

1. מדוע הי' ממשיך ב"דעתו" להביא עונש על העם?

---

2. לדעת חז"ל, מדוע מת יאשיהו במלחמה על ידי מלך נכרי?

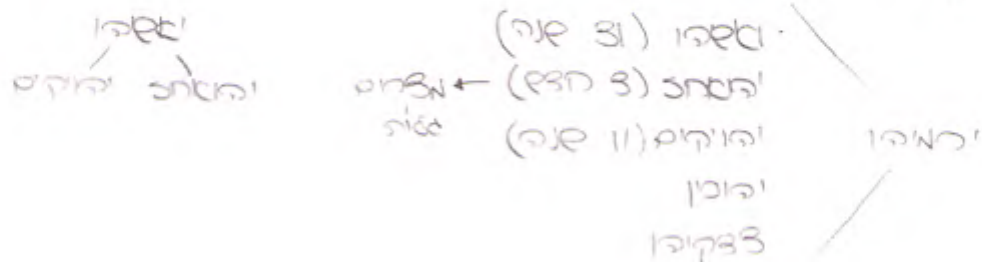
יהואחז ויהויקים

ספר מלכים ב פרק כג

- (לא) בן עשרים ושלש שנה יהואחז במלכו ושלשה חדשים מלך בירושלם ושם אמו חמוטל בת ירמיהו מלבנה:
- (לב) ויעש הרע בעיני ידוד ככל אשר עשו אבותיו:
- (לג) ויאסרהו פרעה נכה ברבלה בארץ חמת ממלך בירושלם ויתן ענש על הארץ מאה כפר כסף וכפר זהב:
- (לד) וימלך פרעה נכה את אליקים בן יאשיהו תחת יאשיהו אביו ויסב את שמו יהויקים ואת יהואחז לקח ויבא מצרים וימת שם: - יאחז
- (לה) והכסף והזהב נתן יהויקים לפרעה אך העריך את הארץ לתת את הכסף על פי פרעה איש כערכו נגש את הכסף ואת הזהב את עם הארץ לתת לפרעה נכה:
- (לו) בן עשרים וחמש שנה יהויקים במלכו ואחת עשרה שנה מלך בירושלם ושם אמו זבודה בת פדיה מן רומה:
- (לז) ויעש הרע בעיני ידוד ככל אשר עשו אבותיו:

ספר מלכים ב פרק כד

- (א) בימיו עלה נבכדנאצר מלך בבל ויהי לו יהויקים עבד שלש שנים וישוב וימרד בו:
- (ב) וישלח ידוד בו את גדודי כשדים ואת גדודי ארם ואת גדודי מואב ואת גדודי בני עמון וישלחם ביהודה להאבידו כדבר ידוד אשר דבר ביד עבדיו הנביאים:
- (ג) אך על פי ידוד היתה ביהודה להסיר מעל פניו בחטאת מנשה ככל אשר עשה:
- (ד) וגם דם הנקי אשר שפך וימלא את ירושלם דם נקי ולא אבה ידוד לסלח:
- (ה) ויתר דברי יהויקים וכל אשר עשה הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי יהודה.

הכנה

שאלות

1. יהואחז מלך זמן קצר מאד. מדוע? (פרק כג פסוקים לא-לג)
2. מי המליך את יהויקים? (לד-לו)
פרשה סם איזו קצת טוהר
3. האם יהויקים היה מלך צדיק או רשע? (לז)
טרהי נכו
4. איזה מלכות הביאה צרות על יהודה? (פרק כד פסוקים א-ד)
סס
כזכר נכר

מילים קשות

- העריץ – שם מס על העם לפי מספר ושווי האנשים
גדודי – קבוצות של חיילים
אבה – הסכים

רשימות

אנשים חשובים

יהואחז, יהויקים, פרעה נכה, נבוכדנאצר.

מקומות חשובים

מצרים, בבל.

מושגים

מס, עבד, גדודי כשדים.

שאלות סכום

1. פרעה נכה המליך את יהויקים במקום יהואחז. מדוע?

---

2. ה' לא שינה את דעתו "להסיר מעל פניו" את יהודה. מדוע?

גלות יהויכין וחורבן הבית

ספר מלכים ב פרק כד

(ו) וישכב יהויקים עם אבתיו וימלך יהויכין בנו תחתיו:

(ז) ולא הסיף עוד מלך מצרים לצאת מארצו

כי לקח מלך בבל מנחל מצרים עד נהר פרת כל אשר היתה למלך מצרים:

(ח) בן שמנה עשרה שנה יהויכין במלכו ושלושה חדשים מלך בירושלם ושם אמו

נחשתא בת אלנתן מירושלם:

(ט) ויעש הרע בעיני ידוד ככל אשר עשה אביו:

(י) בעת ההיא עלו עבדי נבכדנאצר מלך בבל ירושלם ותבא העיר במצור:

(יא) ויבא נבכדנאצר מלך בבל על העיר ועבדיו צרים עליה:

(יב) ויצא יהויכין מלך יהודה על מלך בבל הוא ואמו ועבדיו ושריו וסריסיו

ויקח אתו מלך בבל בשנת שמנה למלכו:

(יג) ויוצא משם את כל אוצרות בית ידוד ואוצרות בית המלך

ויקצץ את כל כלי הזהב אשר עשה שלמה מלך ישראל בהיכל ידוד כאשר דבר ידוד:

(יד) והגלה את כל ירושלם ואת כל השרים ואת כל גבורי החיל עשקת אלפים גולה וכל

החרש והמסגר לא נשאר זולת דלת עם הארץ:

(טו) ויגל את יהויכין בבבל ואת אס המלך ואת נשי המלך ואת סריסיו ואת אילי הארץ

הולך גולה מירושלם בבבל:

(טז) ואת כל אנשי החיל שבעת אלפים והחרש והמסגר אלף

הכל גבורים עשי מלחמה ויביאם מלך בבל גולה בבבל:

(יז) וימלך מלך בבל את מתניה דדו תחתיו ויסב את שמו צדקיהו:

(יח) בן עשרים ואחת שנה צדקיהו במלכו ואחת עשרה שנה מלך בירושלם ושם אמו

תמוטל בת ירמיהו מלבנה:

(יט) ויעש הרע בעיני ידוד ככל אשר עשה יהויקים:

(כ) כי על אף ידוד היתה בירושלם וביהודה עד השלכו אתם מעל פניו

וימרד צדקיהו במלך בבל:

ספר מלכים ב פרק כה

- (א) ויהי בשנת התשיעית למלכו בחדש העשירי בעשור לחדש
 בא נבכדנאצר מלך בבל הוא וכל חילו על ירושלם ויחן עליה ויבנו עליה דזק סביב:
 (ב) ותבא העיר במצור עד עשתי עשרה שנה למלך צדקיהו:
 (ג) בתשעה לחדש ויחזק הרעב בעיר ולא היה לחם לעם הארץ:
 (ד) ותבקע העיר וכל אנשי המלחמה הלילה דרך שער בין החמתים אשר על גן המלך
 וכשדים על העיר סביב וילך דרך הערבה:
 (ה) וירדפו חיל כשדים אחר המלך וישגו אתו בערבות ורחו וכל חילו נפצו מעליו:
 (ו) ויתפשו את המלך ויעלו אתו אל מלך בבל רבלתה וידברו אתו משפט:
 (ז) ואת בני צדקיהו שחטו לעיניו ואת עיני צדקיהו עור ויאסרוהו בנחשתים ויבאהו בבל:
 (ח) ובחדש החמישי בשבעה לחדש היא שנת תשע עשרה שנה למלך נבכדנאצר מלך
 בבל בא נבוזראדן רב טבחים עבד מלך בבל ירושלם:
 (ט) וישרף את בית ידוד ואת בית המלך ואת כל בתי ירושלם ואת כל בית גדול שרף
 באש:
 (י) ואת חומת ירושלם סביב נתצו כל חיל כשדים אשר רב טבחים:
 (יא) ואת יתר העם הנשארים בעיר ואת הנפלים אשר נפלו על המלך בבל ואת יתר
 ההמון הגלה נבוזראדן רב טבחים:
 (יב) ומדלת הארץ השאיר רב טבחים לכרמים וליגבים:
 (יג) ואת עמודי הנחשת אשר בית ידוד ואת המכנות ואת הנחשת אשר בבית ידוד
 שברו כשדים וישאו את נחשתם בבלה:
 (יד) ואת הסירות ואת היעים ואת המזמרות ואת הכפות ואת כלי הנחשת אשר
 ישרתו בם לקחו:
 (טו) ואת המחנות ואת המזרקות אשר זהב זהב ואשר כסף כסף לקח רב טבחים:
 (טז) העמודים שנים הים האחד והמכנות אשר עשה שלמה לבית ידוד
 לא היה משקל לנחשת כל הכלים האלה:
 (יז) שמנה עשרה אמה קומת העמוד האחד ולתרת עליו נחשת וקומת הכתרת שלש
 אמות ושבכה ורמנים על הכתרת סביב הכל נחשת וכאלה לעמוד השני על השבכה:
 (יח) ויקח רב טבחים את שרניה כהן הראש ואת צפניהו כהן משנה ואת שלשת שמרי
 הסף:

מלך בבל
נבכדנאצר
והמלך
ירושלם

מלך בבל
נבכדנאצר
והמלך
ירושלם

הנחשתים
שהיו את
כלי הנחשת
לקחו

(יט) ומן העיר לקח סריס אחד אשר הוא פקיד על אנשי המלחמה וחמשה אנשים מראי פני המלך אשר נמצאו בעיר ואת הספר שר הצבא המצבא את עם הארץ וששים איש מעם הארץ הנמצאים בעיר:

(כ) ויקח אתם נבוזראדן רב טבחים וילך אתם על מלך בבבל רבלתה:

(כא) ויך אתם מלך בבבל וימיתם ברבלה בארץ חמת ויגל יהודה מעל אדמתו:

(כב) והעם הנשאר בארץ יהודה אשר השאיר נבוכדנאצר מלך בבבל ויפקד עליהם את גדליהו בן אחיקם בן שפן:

(כג) וישמעו כל שרי החילים המה והאנשים כי הפקיד מלך בבבל את גדליהו ויבאו אל גדליהו המצפה וישמעאל בן נתניה ויוחנן בן קרח ושריה בן תנחמת הנטפתי ויאזניהו בן המעכתי המה ואנשיהם:

(כד) וישבע להם גדליהו ולאנשיהם ויאמר להם אל תיראו מעבדי הכשדים שבו בארץ ועבדו את מלך בבבל ויטב לכם:

* (כה) ויהי בחדש השביעי בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע מזרע המלוכה ועשרה אנשים אתו ויכו את גדליהו וימיתו ואת היהודים ואת הכשדים אשר היו אתו במצפה:

(כו) ויקמו כל העם מקטן ועד גדול ושרי החילים ויבאו מצרים כי יראו מפני כשדים:

(כז) ויהי בשלשים ושבע שנה לגלות יהויכין מלך יהודה בשנים עשר חדש בעשרים ושבעה לחדש נשא אויל מרדך מלך בבבל בשנת מלכו את ראש יהויכין מלך יהודה מבית בלא:

(כח) וידבר אתו טבות ויתן את כסאו מעל כסא המלכים אשר אתו בבבל:

(כט) ושנא את בגדי כלאו ואכל לחם תמיד לפניו כל ימי חייו:

(ל) וארחתו ארחת תמיד נתנה לו מאת המלך דבר יום ביומו כל ימי חייו: - טבאות לנו את החם

והיומן חזר
השנה

* ויהי כי יבאו אל מלך בבל

אל מלך בבל ויבאו אל מלך בבל ויבאו אל מלך בבל

ויהי כי יבאו אל מלך בבל ויבאו אל מלך בבל

ויהי כי יבאו אל מלך בבל ויבאו אל מלך בבל

ויהי כי יבאו אל מלך בבל ויבאו אל מלך בבל

הכנה

שאלות

1. מי הממלכה החזקה ביותר בעולם בתקופה זאת? (פרק כד פסוקים ו-ז)
2. מה היה האירוע המרכזי בממלכתו של יהויכין? (י-טז)
כפי
3. את מי מינה נבוכדנאצר להיות מלך? מי נשאר בארץ? (יד-כ)
אֶת
4. אחרי ששם מצור על ירושלים, מה עשה נבוכדנאצר לצדקיהו? לבית המקדש? לשרי המלך? לתושבי העיר? לבניני ולחומות העיר? (פרק כה פסוקים א-כא)
לְשַׁלֵּחַ אֶת הַמֶּלֶךְ וְאֶת הַכֹּהֲנִים וְאֶת כָּל אֲנֹכְיָאֵי הָאָרֶץ וְאֶת כָּל הַבְּנֵי הָעָם וְאֶת כָּל הַנְּשִׂאֵי הָעָם וְאֶת כָּל הַבְּנֵי הָעָם וְאֶת כָּל הַנְּשִׂאֵי הָעָם
5. מי נעשה ראש תושבי ארץ יהודה אחרי החורבן? מה קרה לו? (כב-כו)
sent them out
6. מה היה סופו של יהויכין? (כז-ל)
אֶת יְהוֹיָכִן וְאֶת הַנְּשִׂאֵי הָעָם וְאֶת כָּל הַבְּנֵי הָעָם וְאֶת כָּל הַנְּשִׂאֵי הָעָם

מילים קשות

- מצור – תכסיס מלחמתי כשצבא מסבב את העיר
- החרש והמסגר – אנשים חשובים בחברה
- דלת עם הארץ – אנשים נמוכים בחברה
- כרמים – פועלים בכרמים
- יגבים – פועלים בשדה

רשימות

ימי שבת ויום ראשון
1. פסח - מצות
2. שבועות - מצות
3. תשעה באב - מצות
4. סוכות - מצות

אנשים חשובים

נבוכדנאצר, כשדים, יהויכין, מתניה/צדקיהו, נבוזראדן, החרש והמסגר, דלת עם הארץ,
גדליהו בן אחיקם, ישמעאל בן נתניה, יוחנן בן קרח, אויל מרדך.
מקומות חשובים

בבל/מצרים, נהר פרת, נהר מצרים, גן המלך, ערבות ירחו, רבלה, מצפה.
מושגים

מסיבת שם, מצור, דיק, גלות יהויכין, 597 לפה"ס, חורבן הבית, גלות, 586 לפה"ס,
מזרע המלוכה.

שאלות סכום

1. איזו נבואה של ישעיהו התגשמה בפרקיננו? כיצד? (עיין במלכים ב סוף פרק כ)

---

2. מי נגלו עם יהויכין? מי נשאר בארץ ישראל?

לוא: אשמה
נשאר: אשמה

---

3. חורבן הבית היה אסון גדול מאד. נא לתאר מה קרה.

---

4. מי מינה את גדליהו בן אחיקם על העם? מדוע?

פון: אשמה
פון: אשמה

---

5. מדוע הרג ישמעאל את גדליהו בן אחיקם?

פון: אשמה
פון: אשמה

---

6. הספר מסתיים כאשר יהויכין נמצא אצל מלך בבל. מדוע?

מלכי יהודה וישראל והנביאים שניבאו בתקופתם

שנה	מלכות יהודה	נביא(ים)	מלכות ישראל	נביא(ים)
1000 לפה"ס	דוד 1000-961			
	שלמה 961-922			
900 לפה"ס	רחבעם 922-915		ירבעם בן נבט 922-901	
	אביה 915-913		נדב 901-900	
	אסא 913-873		בעשא 900-877	
	יהושפט 873-849		אלה 876-877 / זמרי 876	
	יהורם 849-843		עמרי 876-869	
	אחזיה 843-842		אחאב 869-850	
	עתליה 842-837		אחזיה 850-849	
	יואש 837-800		יהורם 849-843	
	אמציה 800-783		יהוא בן נמשי 843-815	
	800 לפה"ס	עוזיה 783-742		יהואחז 815-802
700 לפה"ס	יותם 742-735		יהואש 802-786	
	אחז 735-715		ירבעם בן יואש 786-746	
	חזקיהו 715-686		זכריה 745-746 / שלום 745	
	מנשה 686-642		מנחם 745-737 / פקחיה 737-736	
	אמון 642-640		פקח 736-732	
	יאשיהו 640-609		הושע בן אלה 732-722	
	יהואחז 609		גלות ע"י אשור - 722	
	יהויקים 609-598			
	יהויכין 598			
	600 לפה"ס	צדקיהו 597-587		
	גלות ע"י בבל - 586			

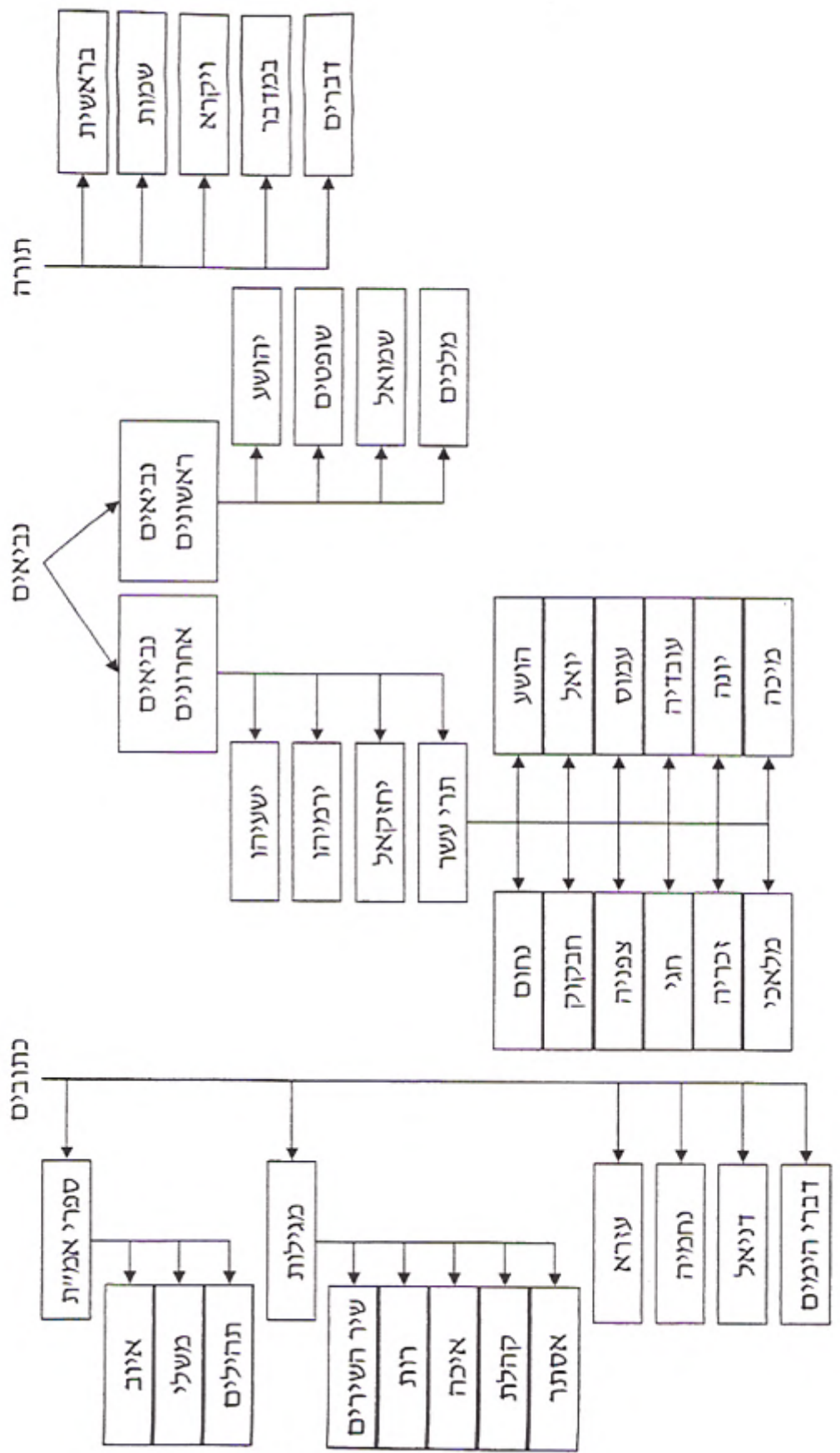
ספר תנ"ך

ת

נ

”

ך

מושיע (שופט) מה', הצלת העם מהאויב, חזרה לחטא אחר מיתת המושיע. פסל מיכה ופילגש בגבעה.

3. שמואל

סיפור חייהם של שמואל הנביא, שאול המלך, ודוד המלך. שמואל שובר את המחזור החטא מתקופת השופטים ומעמיד מלך. שאול המלך הראשון של עם ישראל. שאול חודף אחרי דוד להורגו ודוד בורח ממנו למדבר. אחר מות שאול, דוד מלך על ישראל. ירושלים עיר הבירה של ישראל. חטא בת שבע, ומרד אבשלום. (הספר נחלק לשמואל א' ושמואל ב').

4. מלכים

מלכי יהודה וישראל. מות דוד המלך והמלכת שלמה בנו. בנין בית המקדש. חלוקת המלוכה לשתיים: יהודה בדרום וישראל בצפון. רוב מלכי ישראל רשעים (כגון: ירבעם בן נבט, בעשא, ואחאב). ה' מביא את מלך אשור שמגלה אותם. רוב מלכי יהודה צדיקים (כגון: אמציה, יהושפט, חזקיהו, יאשיהו) וחלק מהם רשעים (כגון: מנשה, יהויקים). חורבן בית המקדש וגלות בבל מפני עוונותיהם, ובפרט עוונות המלך מנשה. אליהו הנביא ותלמידו אלישע. הספר נחלק למלכים א' ומלכים ב').

ב. נביאים אחרונים

1. ישעיהו

ישעיהו ניבא בתקופת גלות ישראל. חלק מהספר הוא נבואות תוכחה וחלק נבואות נחמה. ישנם גם כן פרקים הסטוריים. ישעיהו מוכיח את העם מפני שסמכו על הפלחן ולא עשו צדק ומשפט.

2. ירמיהו

ירמיהו ניבא מזמנו של יאשיהו המלך עד אחרי שבני ישראל נגלו לבבל. ירמיהו היה יועץ לכמה מלכים. ה' כינה אותו "נביא לגוים" מפני שהרבה מנבואותיו היו שייכות לא רק לעם ישראל אלא גם לגוים אחרים. ירמיהו ניבא שה' יחריב את בית המקדש וירושלים. ירמיהו סבל הרבה בחייו מהמלכים, הכהנים, והעם - שלא רצו לשמוע את נבואותיו.

3. יחזקאל

יחזקאל בן בוזי (בחב הספר הוא נקרא "בן אדם) ניבא בגלות בבבל. הרבה מנבואותיו דיברו על החורבן שבא וכמה מהם נתנו תקווה לעתיד (כגון: נבואת העצמות היבשות). "מעשה מרכבה". יחזקאל ניבא על בית המקדש השלישי שעתיד לבוא.

י. חגי

חגי ניבא בשנים לפני שיבת ציון (חלק מהעם שבבבל חזרו לגור בארץ ישראל ולבנות את בית המקדש מחדש). בנין המקדש התחיל ואח"כ נפסק מפני גורמים פוליטיים. חגי מוכיח את העם ומסביר להם שבנין המקדש נפסק מפני שבני ישראל לא שמו כל לבם בחזרה לארץ ולבנין המקדש. הוא מוכיח את העם מפני שבנו בתים גדולים לעצמם קודם שבנו המקדש.

יא. זכריה

בן דורו של חגי, זכריה גם משתדל לתת לעם התלהבות לבנות המקדש. הוא גם ק מדבר על הענין של תשובה.

יב. מלאכי

בן דורם של עזרא הסופר ונחמיה (דור אחרי חגי וזכריה) מלאכי רצה להשיב תקווה לעם שחזר לארץ ישראל ולא הצליחו שמה כמו שקוו. עוסק בענין צדיק ורע לו ורשע וטוב לו. מלאכי מחשיב מאד את מצוות בן אדם לחבירו, אבל מדבר על חשיבות ברית העם עם ה'. מלאכי הוא אחרון הנביאים, ומסיים במסר של תקווה וגאולה שתבואמנה על ידי שמירת המצוות ותשובה אל ה'.

III. כתובים

1. ספרי אמיית

א. איוב

איוב היה איש תמים שהצליח בחייו. השטן בוחן את אמונתו של איוב ידי כמה אסונות (הפסד כסף, מיתת בניו, חולי). איוב ממשיך באמונתו בה'. חברי איוב באים לנחם את איוב ויש דיון בניהם על "צדיק ורע לו". בסוף, ברור לאיוב שאין בידי אדם להבין דרכו של ה'. ה' מחזיר לו את בריאותו, עושרו, ונותן לו משפחה חדשה.

ב. משלי

אסיפה של מאמרים, פתגמים ומשלים שעוסקים בחשיבות התורה, חכמה, שמירת המצוות, ונאמנות לה'. נכתב על ידי שלמה המלך.

ג. תהילים

אסיפת מזמורים מאת דוד המלך. מזמורים אלו נכנסים ללב איש הבוטח בה' בכל לבו. הרבה מזמורים מתוך ספר זה נכללים בתפילתנו. ספר זה מדריך יהודים כיצד להתנהג בעת שמחה וצרה, בקשה והודאה.

לקט פסוקי משלי

כתות ט', עונה ראשונה

(1 פרק א, פסוק ז

יראת ה' ראשית דעת חכמה ומוסר אוילים בוז

בט' יראת ה' אמת עולם הו

(2 פרק ג, פסוקים יא, יב

מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקץ בתוכחתו:

כי את אשר יאהב ה' יוכיח וכאב את בן ירצה

כספי' נורון אונס, עא סכמס כי ה' נורון אונס נאחמד

(3 פרק ג, פסוק כז

אל תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידך לעשות

אם יס נסר הסמית סאצור סאספוא אזר תמנע

(4 פרק ג, פסוק כט

אל תחרש על רעד רעה והוא יושב לבטח אתך

טא אספוט הו סחרק אס הו סאס סהצו סטיר

(5 פרק ג, פסוק ל

אל תריב עם אדם חנם אם לא גמלך רעה

טא סכמס סס אצס אט הו טא וסר סיס סכר הו אס

6) פרק ג, פסוקים לא, לב
אל תקנא באיש חמס ואל תבחר בכל דרכיו
כי תועבת ה' גלוז ואת ישרים סודו

אל ינבוי ליקנא פאני סיס טו הרבה כסף כפי סודי ויהי את כספי עמו כי הוא
סוה אב נאפס איס על אום

7) פרק ד, פסוק כד
הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממך

אל תסתאם סיה כזרה על נסוה
א: תליות, זרן התלבט סה

8) פרק ו, פסוקים ו, ז, ח
לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם
אשר אין לה קצין שטר ומשל:
תכין בקיץ לחמה אגרה בקציר מאכלה:

עסו צריק לראות איך נראה עוסבה קסה ולראו מאנה אל עסוה
קסה

9) פרק י, פסוק א
בן חכם ישמח אב ובן כסיל תוגת אמו

אל הסן חכם הילול יהי סנה
אל הסן עסק (ס) נואס אב, סאול יריה עסו

10) פרק י, פסוק יט
ברב דברים לא יחדל פשע וחשד שפתיו משכיל

אל נאסו נאסו הרבה סה יום תאסו סה (ס) סה